

A Kúria a felperesnek a dr. Bővíz László ügyvéd által képviselt I. rendű, II. rendű alperesek ellen tartási szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróságon 15.P.21.641/2009. számon folyamatban volt, majd a Fővárosi Törvényszék 56.Pf.641.944/2011/5. számú részítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen a felperes által 128. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán tárgyaláson meghozta az alábbi

r é s z í t é l e t e t:

A Kúria a Fővárosi Törvényszék 56.Pf.641.944/2011/5. számú jogerős részítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alpereseknek személyenként 40.000 (Negyvenezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Ez ellen a részítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága mint felülvizsgálati bíróság Pfv.I.20.944/2008/16. számú hatályon kívül helyező végzése folytán - megállapította, hogy a törvénynek megfelelő forma hiányában a felperes örökösnevezését tartalmazó végrendelet nem került joghatályosan visszavonásra, ebből következően a felperes perbeli legitimációval rendelkezik - megismételt eljárásban a felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy a 2000. november 24-én az alperesek és **J.Iné** között megkötött tartási szerződés semmis, a névaláírás nem **J.Iné** névtulajdonostól származik. Másodlagosan kérte annak megállapítását, hogy a szerződés az ingatlan-nyilvántartási törvény rendelkezéseibe ütköző módon semmis. Harmadlagosan a szerződés érvénytelenségét az eltartott szerződés aláíráskori belátási képességének hiányára alapította.

Az alperesek ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték.

A felülvizsgálati kérelem elbírálása szempontjából irányadó tényállás szerint **J.Iné** (a továbbiakban: örökhagyó) az 1995. május 29-ei írásbeli magánvégrendeletében ápolás és gondozás fejében a felperesre hagyta az akkor még bérleményét képező perbeli lakásban

lévő valamennyi ingóságát, továbbá a perbeli2 ingatlanát. Az örökhagyó az alperesekkel 2000. október 27-én, valamint 2000. november 24-én ügyvéd által ellenjegyzett okiratba foglalt tartási szerződést kötött - a két szerződés tartalmában azonos, utóbb kizárólag az ingatlanok helyrajzi száma került pontosításra -, amelyben az örökhagyó tartás fejében az alperesek egymás közt egyenlő arányú tulajdonába adta az időközben tulajdonába került perbeli1 lakását, továbbá a perbeli2 ingatlanát, valamint a bárhol fellelhető ismert és ismeretlen vagyonát haszonélvezeti jogával terhelten.

Az örökhagyó 2005. július 4-én elhunyt, hagyaték hiányában a közjegyző a hagyatéki eljárást megszüntette. Az alperesek tulajdonjogát a földhivatal az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezte.

Az elsőfokú bíróság igazságügyi írásszakértőt rendelt ki. Dr. **W.J.** szakértő az eredeti tartási szerződést tartalmazó okirat és az írásminták vizsgálatának eredményeként egyértelműen megállapította, hogy a tartási szerződésen lévő aláírás az örökhagyó kezétől származik. Az elsőfokú bíróság a szakértői véleményt alaposnak és aggálytalannak találta. Azt egybevetve az örökhagyó személyes nyilatkozataival, az okiratot szerkesztő ügyvéd tanúvallomásával és a bizonyítékok Pp. 206.§ (1) bekezdése szerinti mérlegelésével megállapította, hogy a tartási szerződésen az örökhagyó névaláírása **J.Iné** névtulajdonostól származik. A felperes által csatolt magánszakvéleményeket (dr. **I.S.**, dr. **N.J.** írásszakértő és **B.Z.** elektronikus grafikus írásszakértő) nem találta aggálytalannak, figyelemmel arra, hogy e szakvélemények fénymásolt okiratok vizsgálatán alapulnak, a perben kirendelt igazságügyi írásszakértő pedig az eredeti okiratot vizsgálta. Ezért a felperes további bizonyítási indítványát mint szükségtelent mellőzte.

A harmadlagos kereseti kérelem kapcsán a Ptk. 17.§ (1), (2) és (3) bekezdésére hivatkozással a Pp. 164.§ (1) bekezdése alapján úgy foglalt állást, hogy a felperes egyértelműen nem bizonyította: az örökhagyó a tartási szerződés megkötésekor cselekvőképtelen állapotban volt, az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljesen hiányzott. Önmagában az a körülmény, hogy 1996-1998 között depresszióval kezelték, amelyre enyhe nyugtatót szedett, a felperes előadását nem alapozza meg. A háziorvos, a kezelőorvos, valamint a többi tanú vallomása nem támasztotta alá a felperes állítását. A felperes - a bíróság álláspontja szerint - az örökhagyó szerződéskötéskori állapotára vonatkozóan nem rendelkezett ismeretekkel, mert kapcsolatuk 2000. év elején megszakadt. Megítélése szerint az örökhagyó 2005. október 5-én a Szentendrei Rendőrkapitányságon 517/2000.bü. számú ügyben tett tanúvallomásának tartalma, valamint a Szentendrei Városi Bíróságon 2000-ben írásban és szóban tett nyilatkozatai logikusak, adekvátak voltak, ilyen körülmények között a felperes nem bizonyította, hogy a cselekvőképeséget kizáró körülmények megállapítására alapot adó

okok fennállnának; a perben semmi olyan adat nem állt rendelkezésre, amely orvosszakértő kirendelését indokolta volna. Arra nézve sem merült fel semmilyen adat, hogy a szerződés az örökhagyó érdekeivel ellentétes lenne; ellenkezőleg, az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a tartási szerződés az örökhagyó céljainak megfelelt.

A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részítéletnek tekintette és annak az elsőfokú perköltség és a feljegyzett illeték viselésére vonatkozó rendelkezéseit hatályon kívül helyezte, egyebekben a részítéletet – az elsődleges és harmadlagos kereseti kérelmet elutasító rendelkezés tekintetében – helybenhagyta. A másodlagos kereseti kérelem körében a másodfokú bíróság az 56.Pf.638.592/2012/4. számú végzésével az elsőfokú bíróság – időközben meghozott – permegszüntető végzését hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította azzal, hogy a másodlagos kereseti kérelem vonatkozásában nincs ítélt dolog, ezért azt érdemben kell elbírálni.

Az elsődleges és a harmadlagos kereseti kérelmek vonatkozásában a tényállást ítéltelzése alapjául elfogadta és az elsőfokú bíróság arra alapított jogi következtetéseivel is mindenben egyetértett.

A jogerős részítélet ellen a felperes élt felülvizsgálati kérelemmel, amelyben annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte a kereseti kérelmének történő helyt adás mellett.

Álláspontja szerint az eljáró bíróságok az ügy elbírálásához szükséges körben nem derítették fel a tényállást, a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésével megállapított tényállásra alapított döntésük jogszabálysértő, a Ptk. 200.§ (2) bekezdésébe, 217.§ (1) bekezdésébe, 234.§ (1) bekezdésébe, a Pp. 177.§ (1) bekezdésébe, a 3.§ és 7.§-ába ütközik.

Előadása szerint az eljáró bíróságok az írásszakértői vélemények közötti ellentmondást nem oldották fel, másrészt a cselekvőképesség megállapítását érintően a bíróság átvette a szakértő kompetenciáját. Sérelmezte, hogy az eljáró bíróságok a szakértők együttes meghallgatására tett bizonyítási indítványát mellőzték.

Az örökhagyó belátási képességének vizsgálata körében arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság nem folytatta le teljes körűen a bizonyítási eljárást, iratellenes megállapításokat tett; az orvosszakértői vélemény beszerzése nem lett volna mellőzhető. Álláspontja szerint az örökhagyónak nem állt érdekében tartási szerződés megkötése, mivel önmaga ellátására képes volt, rendelkezett nyugdíjjal, vagyonáról végrendelettel rendelkezett, tőle és a családjától minden szeretetet és gondoskodást megkapott. Az elsőfokú bíróság a Pp. 3.§ és 7.§-ában foglaltakat megsértve nem

tett eleget ebben a körben kioktatási kötelezettségének sem; az általa bejelentett tanúk kihallgatását mellőzte, de ennek semmilyen indokát nem adta. Utalt a BH 2012.175. szám alatt közzétett eseti döntésre.

Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős részítélet hatályában való fenntartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Pp. 270.§ (2) bekezdése és a 275.§ (3) bekezdése együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálat alapja az anyagi jogi jogszabálysértés vagy az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással bíró eljárási jogszabálysértés megvalósulása.

A felperesnek a támadott jogerős részítéletet sérelmező érvelése azon alapul, hogy az eljáró bíróságok eljárási szabályt sértettek, mivel mellőzték a szerinte szükséges bizonyítékok beszerzését, és a rendelkezésre álló bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésével hozták meg határozatukat.

A Pp. 275.§ (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye. A Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a rendelkezésre álló iratok alapján dönt. Az előzőek értelmében a felülvizsgálati eljárásban nincs helye felülmérlegelésnek, a bizonyítékok ismételt egybevetésének és értékelésének. Eljárási szabálysértést a bizonyítékok kirívóan okszerűtlen vagy a logika szabályaival ellentétes mérlegelése alapozhat meg.

Az adott ügyben az első- és a másodfokú bíróság is helyesen állapította meg a jogvita elbírálása szempontjából jelentős tényeket, körülményeket, döntését kellően megindokolta [Pp. 206.§ (1) bekezdés, Pp. 221.§ (1) bekezdés].

Az elsődleges kereseti kérelem kapcsán a felperest terhelte annak a bizonyítása, hogy a tartási szerződésen szereplő névaláírás nem az örökhagyó kezétől származik. A hatályon kívül helyező végzés iránymutatása szerint: amennyiben a felperes által beszerzett magánszakértői vélemények tartalma aggályos, igazságügyi írásszakértő kirendelésének van helye.

A megismételt eljárás során kirendelt igazságügyi írásszakértő, eredeti okirat megvizsgálásával adott szakvéleményt, ennek alapján kategorikusan, egyértelműen úgy foglalt állást, hogy a tartási szerződésen lévő névaláírás az örökhagyótól - „J. Iné névtulajdonostól” - származik.

A magánszakértői vélemény olyan egyedi, a Pp. 166.§-ának (1) bekezdésében nem említett sui generis bizonyítási eszköz, amelyet a bíróság a szabad bizonyítás [Pp. 3.§ (5) bekezdés] keretén belül értékelni köteles. A bíróság nem fogadhatja el a fél megbízása

alapján készült magánszakértői véleményben foglaltakat ítélezése alapjául, az ellentmondások feloldása nélkül, mérlegeléssel, félretéve ezzel a perben kirendelt és így a felektől teljesen független szakértő álláspontját. A kirendelt szakértő véleménye csak akkor vethető el, ha a kirendelt szakértő véleményének helyességéhez nyomatékos kétség fér. Ezzel szemben a magánszakvélemény pedig csak akkor fogadható el, ha annak előterjesztője azt kellő szakmai indokkal támasztotta alá.

Az adott esetben dr. **N.J.** 2007. február 11-i, a felperes által 2007. március 9-én csatolt szakértői véleményének tartalma szerint „valószínű, hogy a fénymásolatban vizsgált tartási szerződés két darab példányán lévő **J.Iné** névaláírások egyike sem az írásmintákat készítő névtulajdonos kezétől származik, azokat valószínűleg utánzással hamisították”. Tény, hogy a magánszakértők – dr. **I.S.** írásszakértő, továbbá **B.Z.** elektronikus grafikus írásszakértő is – dr. **N.J.** szakértővel együtt fénymásolatokat vizsgáltak; szakvéleményükben valószínű és nem kategorikus megállapításokat tettek. Ilyen körülmények között nem voltak alkalmasak a kirendelt igazságügyi írásszakértő véleményének aggályossá tételére, bizonyító erejének lerontására, ennél fogva nem volt szükség azok ütköztetésére. Az eredeti okirat vizsgálatán alapuló igazságügyi szakértői vélemény megalapozott és aggálytalan, az eljáró bíróságok ezért okkal hagyták figyelmen kívül döntésük meghozatalánál a felperes megbízásából eljáró szakértők szakvéleményeit. A Pp. 182.§ (2) bekezdésében foglaltak megsértésének hiányában az ügyben eljárási szabálysértés nem állapítható meg.

A felperes egyértelműen nem bizonyította, hogy az örökhagyó névaláírása a tartási szerződés eredeti példányán hamisított.

A gondnokság alá helyezés nélküli cselekvőképtelenség megállapításához igen széleskörű bizonyítást kell lefolytatni. A belátási képesség teljes hiányának az adott helyen, időben és körülmények között kell fennállnia. Ehhez szükséges vizsgálni a nyilatkozat tartalmát, a nyilatkozó magatartását, más nyilatkozataihoz képest tanúsított és más személyekhez viszonyított magatartását is. Az ügy sajátossága, hogy az örökhagyó személyesen is részt vett a különböző büntető, illetőleg polgári peres eljárásokban, a hatóságok – rendőrség, ügyészség, bíróság – előtt személyes nyilatkozatokat, vallomásokat tett, amelyek logikusak, adekvátak, világosak voltak. Az elsőfokú bíróság a bizonyítandó körülményeket és tényeket helytállóan mérlegelte. A széles körben feltárt bizonyítékokból (házi orvos, kezelő orvos tanúvallomása, szomszédok, okiratot aláíró tanúk vallomásai, hatósági iratok) helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a per adatai ebben a körben sem igazolták a felperes állítását, amely szerint az eljáró bíróságok lényeges eljárási szabálysértéssel hozták meg döntésüket. Az adott esetben tehát szakértői bizonyítás nem vált szükségessé, mert nem merült fel olyan adat, amely szükségessé és

megkerülhetetlenné tette volna az igazságügyi orvosszakértő kirendelését.

A fél részére a bizonyítási teherről adott téves bírói tájékoztatás, illetve a bizonyítási teher téves telepítése olyan lényeges eljárási szabálysértés, amely a Pp. 252.§ (2) bekezdésnek alkalmazására ad alapot (BDT 2001. 426.). Az adott esetben viszont az eljáró bíróságok helyesen alkalmazták a bizonyítási teher szabályát. Az ügy tárgyát ugyanis nem annak elbírálása képezte, hogy az örökhagyó cselekvőképes volt-e, hanem a Ptk. 17.§ (1) bekezdése értelmében a felperest terhelte annak minden kétséget kizáró bizonyítása [Pp. 164.§ (1) bekezdés], hogy az örökhagyó a szerződéskötéskor - 2000. november 24-én - cselekvőképtelen állapotban volt, azaz az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljes egészében hiányzott. Az örökhagyó belátási képességének hiánya azonban kétséget kizáró módon nem volt megállapítható. Az eljáró bíróságok ebben a körben is helytállóan, a maguk összességében értékelték a bizonyítandó tényeket és körülményeket.

A Pp. 3.§ (4) bekezdése szerint a bíróság a bizonyítási indítványhoz, illetve a bizonyítást elrendelő határozatához nincs kötve, mellőzi a bizonyítás elrendelését, vagy a már elrendelt bizonyítás lefolytatását, ha az a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelen. Az eljáró bíróságok ezért - mérlegelési jogkörükben eljárva - mint szükségtelent helytállóan mellőzték a felperes arra vonatkozó felajánlott bizonyítási indítványát, hogy az örökhagyónak nem állt érdekében a tartási szerződés megkötése, mivel önmaga ellátására képes volt. Arra tekintettel ugyanis, hogy a belátási képességének hiánya kétséget kizáró módon nem volt megállapítható, nincs ügydöntő jelentősége annak a körülménynek, hogy a Ptk. 17.§ (3) bekezdés értelmében a cselekvőképtelen nagykorú személy jognyilatkozatát mikor nem lehet semmisnek tekinteni. Ezért a felperesnek a Pp. 221.§ (1) bekezdésére alapított lényeges eljárási jogszabálysértésre való hivatkozása minden alapot nélkülöz.

A részítélet hozatalának feltételei a Pp. 213.§ (2) bekezdése szerint fennállnak, ezért a másodlagos kereseti kérelem tárgyában a másodfokú bíróság a 56.Pf.638.592/2012/4. számú hatályon kívül helyező végzésével az elsőfokú bíróságot a további tárgyalásra és újabb határozat hozatalára utasította. Az önállóan elbírálható kereseti kérelemre tekintettel a tárgyalás felfüggesztésének Pp. 152.§ (2) bekezdésében foglalt feltételei sem az első-, sem a másodfokú eljárást illetően nem állnak fenn, a felülvizsgálati eljárásban pedig fogalmilag kizárt.

A felperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, a Kúria ezért kötelezte az alperesek részéről felmerült felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére a Pp. 270.§ (1) bekezdése szerint

alkalmazandó Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274.§ (2) bekezdése alapján tárgyaláson bírálta el. A részítélet ellen a Pp. 271.§ (1) bekezdés e) pontja alapján felülvizsgálatnak nincs helye.

Budapest, 2013. május 29.

*Dr. Orosz Árpád a tanács elnöke s.k., Dr. Csentericsné dr. Ágh
Bíró Ágnes előadó bíró s.k., Dr. Kiss Gábor bíró s.k.*

Sipos

a kiadmány hiteléül:

bírósági ügyintéző